

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

РЕЧНИК
НА
БЪЛГАРСКИЯ
ЕЗИК

ТОМ 15

P

София • 2015

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

Главна редакция
ЛИЛИЯ КРУМОВА-ЦВЕТКОВА, МАРИЯ ЧОРОЛЕЕВА

Редакционна колегия
ДИАНА БЛАГОЕВА, МАЯ БОЖИЛОВА, СТЕФАНА КАЛДИЕВА-ЗАХАРИЕВА,
СИЯ КОЛКОВСКА, ЛИЛИЯ КРУМОВА-ЦВЕТКОВА, ЕМИЛИЯ ПЕРНИШКА,
МАРИЯ ЧОРОЛЕЕВА

Авторски колектив
АТАНАСКА АТАНАСОВА, ДИАНА БЛАГОЕВА, МАЯ БОЖИЛОВА,
ЕМИ ГЕОРГИЕВА, ЦВЕТЕЛИНА ГЕОРГИЕВА, ГИНКА ДЮЛГЕРОВА,
ВАЛЕНТИН ЗАНЕВ, ЕЛЕНА КАЦКОВА-МИХОВА, СИЯ КОЛКОВСКА,
НАДЕЖДА КОСТОВА, МАРИЯ ЛИЛОВА, СВЕТЛОМИРА МАНОВА,
НАДЕЖДА НИКОЛОВА, САБИНА ПАВЛОВА, ВЕЛИСЛАВА СТОЙКОВА,
ВАНИНА СУМРОВА

Справки, мнения и препоръки на адрес:
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
Секция за българска лексикология и лексикография
1113 София, бул. „Шипченски проход“ № 52, бл. 17
e-mail: rbe@abv.bg
fax.: (+359-2) 872-23-02

© Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2015
© Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2015

ISBN 978-954-322-823-2 (т. 15)

Петнадесетият том на *Речника на българския език*, изработен от колектива на Секцията за българска лексикология и лексикография в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките, съдържа 6543 речникови статии на думите от буква Р (*r – ряпа*).

Лексиката от този том на *Речника* е преди всичко глаголна. Тук влизат многообразни непроизводни глаголи и образувани от тях чрез различни словообразувателни средства производни глаголни лексеми, чрез които се изразяват разнообразни семантични и стилистични нюанси. Значително място в словника на тома заемат производните глаголи, образувани с представката *раз-*, една от най-продуктивните представки в езика от ранните стапи в неговото развитие до днес. Тази част от словника за пореден път представя голямото глаголно богатство на българския език.

Автори на статиите в том 15 са: гл. ас. д-р Ванина Сумрова (*r – радиев, разбучавам се – разглабяне, ракла – раничка²*), Еми Георгиева в съавторство с гл. ас. д-р Велислава Стойкова (*радиестезист – радославовица*), Светломира Манова (*радост – раз, разакия – разбухвател, разчуване – ракия*), гл. ас. д-р Ванина Сумрова и гл. ас. д-р Надежда Костова (*раз-*), гл. ас. д-р Надежда Костова (*разглаголствам – разлистя, реванишрам се – ревна се, рентиер – робовладичество*), проф. д-р Сия Колковска (*разлистям – разопаковане, рофа – ручок*), проф. д-р Диана Благоева (*разор – разпорване, руша – ръждясване*), гл. ас. д-р Цветелина Георгиева (*разпоредба¹ – разпростя се, разтворен¹ – разтръгна, раничко – рат*), гл. ас. Гинка Дюлгерова в съавторство с проф. д-р Сия Колковска (*разпроцавам се – разпятие*), гл. ас. Гинка Дюлгерова в съавторство с гл. ас. Валентин Занев (*разпятиен – разсейване*), гл. ас. Валентин Занев (*разсейвател – разстудяване, редуктор – реитен*), доц. д-р Мая Божилова (*разстъп – разтвор²*), гл. ас. д-р Велислава Стойкова в съавторство с гл. ас. д-р Атанаска Атанасова (*разтръскам – разтърсяне*), Елена Кацкова-Михова в съавторство с гл. ас. д-р Велислава Стойкова и гл. ас. д-р Атанаска Атанасова (*разтъртвам – разчувам се*), гл. ас. д-р Мария Лилова в съавторство с гл. ас. д-р Надежда Костова (*ратай – реванизъм*), Еми Георгиева (*ревнене – регенериране*), гл. ас. д-р Надежда Николова в съавторство с проф. д-р Сия Колковска (*регент – регресия*), гл. ас. д-р Надежда Николова в съавторство с проф. д-р Диана Благоева (*регула – редакторски*), гл. ас. д-р Надежда Николова (*редакторство – редуване, ръжен – ръпна*), гл. ас. д-р Велислава Стойкова в съавторство с проф. д-р Диана Благоева (*робот – ровък, род – ром²*), гл. ас. д-р Велислава Стойкова в съавторство с проф. д-р Сия Колковска (*ровя – рогче, роман – ромски*), гл. ас. д-р Велислава Стойкова в съавторство с гл. ас. д-р Цветелина Георгиева (*ромче¹ – роторен*), гл. ас. д-р Сабина Павлова (*ръсвам – ряпа*).

Статиите в тома са редактирани и оформени за печат в два етапа на редактиране. Редакцията е извършена от членовете на редакционната колегия, както следва:

проф. д.ф.н. Лилия Крумова-Цветкова (*r – разбухвател, разлистям – размеря, разтрънкам се – разопаковане, разпроцавам се – разпятие, регент – резултатност, ръжен – ръпна*),

чл.-кор. проф. д.ф.н. Емилия Пернишка (*разбучавам се – разглабяне*),
проф. д.ф.н. Стефана Калдиева-Захариева (*разлаголствам – разен,
размесвам – размръзване*),

проф. д.ф.н. Мария Чоролеева (*разеша – разлистя, разор – разпростя
се, разпятиен – разтвор², разчуване – ракия, резултирам – рентен, рис –
ромски, рофа – ръждясване, ръсвам – ряпа*),

проф. д-р Сия Колковска (*разтворен¹ – разтръгна, раничко – рат,
ромче¹ – роторен*),

доц. д-р Мая Божилова (*разтръскам – разчува се, ракла – раничка²*),
проф. д-р Диана Благоева (*ратай – регенериране, рентиер – ринсен*).

Главната редакция на том 15 на *Речника на българския език* е извършена от главните редактори проф. д.ф.н. Лилия Крумова-Цветкова (*р – разот-
наковане, разпрощавам се – разпятие, разтворен¹ – разтръгна, ракла – ра-
ничка², ревнене – резултатност, рентиер – риал, ръжен – ръпна*) и проф.
д.ф.н. Мария Чоролеева (*разор – разпростя се, разпятиен – разтвор², раз-
тръскам – ракия, раничко – ревна се, резултирам – рентен, риба – ръж-
дясване, ръсвам – ряпа*).

Допълнението към Библиографията на източниците, от които се из-
влича илюстративен материал за *Речника*, е изработено от проф. д-р Диана
Благоева.

Организационната работа, свързана с изработването и издаването на
тома, е извършена от секретаря на тома гл. ас. д-р Надежда Костова. Техни-
ческата редакция на тома е извършена от проф. д-р Диана Благоева, проф.
д-р Сия Колковска, гл. ас. Валентин Занев, гл. ас. д-р Надежда Костова, гл. ас.
д-р Цветелина Георгиева, гл. ас. д-р Атанаска Атанасова, ас. Димитър Колев.

Авторският колектив и редакционната колегия на *Речника* изказват
благодарност на рецензентите на тома чл.-кор. проф. д.ф.н. Мария Попова,
чл.-кор. проф. д.ф.н. Стоян Буров и проф. д-р Максим Стаменов за внима-
телното изчитане на ръкописа и направените ценни препоръки.

Дължим благодарност на колегите от Института за български език
„Проф. Любомир Андрейчин“, специалисти в различни области на родния
ни език – съвременен български език, диалектология, етимология, история
на езика – за ценните справки и за съдействието при уточняване на диску-
сионни въпроси в тези области.

Благодарим за компетентните справки и за помощта при дефиниранс-
то на някои термини на редица колеги ботаници, зоолози, химици, физици
и др. от институтите на Българската академия на науките.

Надяваме се лексиката, представена в тома в семантичен, словообра-
зувателен, граматичен и функционален план, да бъде полезна както за ис-
торическото съхранение и описание на българския език от определен пе-
риод (до днес), така и за всякакви лексикологки и други изследвания, за
справки – на българи и чужденци, на езиковеди, писатели, лексикографи и
на всички, които обичат българския език.

София, октомври 2015 г.

ОТ ГЛАВНАТА РЕДАКЦИЯ